

บทที่ 3

ประเทศเวียดนาม

เป็นประเทศที่มีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ และประชากรซึ่งมีความขยันขันแข็งอย่างมาก แม้ว่าการปกครองในขณะนี้ยังคงระบบสังคมนิยมไว้ แต่รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง มีการเปิดประเทศต้อนรับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งหลังไหลเข้าไปในประเทศนี้อย่างมากมาย ทั้งจากนักลงทุนผิวขาวและผิวเหลือง เวียดนามจึงเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ชาวไทยควรจับตามอง เนื่องจากอาจจะเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอนาคตได้

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทิศเหนือติดกับประเทศจีน

ทิศตะวันออกติดมหาสมุทรแปซิฟิก

ทิศใต้ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับลาวและกัมพูชา

พื้นที่ ประเทศเวียดนามมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 331,688.55 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ 3 ใน 4 ของประเทศเป็นภูเขาและป่าไม้ทางใต้มีพื้นที่ราบใหญ่อุดมสมบูรณ์ คือ พื้นที่สามเหลี่ยม

ลุ่มแม่น้ำโขง ส่วนที่ราบทางเหนือคือ พื้นที่สามเหลี่ยมลุ่มน้ำแดง

แม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำโขง และ แม่น้ำแดง

การแบ่งเขตบริหารประเทศ เวียดนามแบ่งเป็น 40 จังหวัด (ปี ค.ศ. 1988)

เมืองสำคัญ มี ฮานอย เป็นเมืองหลวง เมืองท่าสำคัญ คือ โฮจิมินห์ เมืองอื่นๆ

ที่สำคัญคือ ไฮฟอง คานัง และนาตรัง

ประชากร เวียดนามมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 13 ของโลก ในปี ค.ศ. 1988 เวียดนามมีประชากร ประมาณ 63.6 ล้านคน จำนวนประชากรของ เวียดนามเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ ปี ค.ศ.1975-1990 ดังตาราง

ตารางที่ 1
ประชากรเวียดนาม

ปี	จำนวนประชากร (ล้านคน)	อัตราการเพิ่ม (%)
1975	47.683	2.57
1980	53.722	2.40
1985	59.872	2.08
1986	61.109	2.07
1988	63.727	2.04
1990	65	

ที่มา: Vietnam Stabilization and structural reforms,
Cocument of the world Bank Report in 8249-VN, April
30, 1990 ใน วิทยุทิพย์ ศรีพนาฯ, เล่มเดิม, 2535 หน้า 31

เวียดนามเป็นประเทศที่มีประชากรหลายเชื้อชาติ ในจำนวนประมาณ 60 กว่าล้าน คนนั้นเป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายเวียดนามเสียประมาณ 88% (ปรียาลักษณ์ โทณะวิก, จุลสารธนาคารกรุงเทพ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2532) นอกจากนั้นเป็นคนกลุ่มน้อยกว่า 60 เชื้อชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน

อัตราการเจริญเติบโตของประชากร ประมาณ 2.5% ต่อปี แต่มีแนวโน้มลดลง ดังตารางที่ 1

อัตราการรู้หนังสือของประชากร ประมาณ 90%

ทรัพยากรธรรมชาติ

เวียดนามมีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ่านหิน ซึ่งมีแหล่งผลิตอยู่บริเวณสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำแดง ส่วนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเป็นแหล่งที่มีน้ำมาก นอกจากนี้ยังมีแหล่งไฟฟ้าจากพลังน้ำ ส่วนทรัพยากรอื่น ๆ คือ ป่าไม้ สัตว์ทะเล และแร่ธาตุอีกมากมาย

ระบบสาธารณูปโภคการคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร

- ทางบก แม้จะมีทางรถไฟ แต่สภาพชำรุดทรุดโทรม ส่วนที่ใช้ได้มีน้อยมาก ส่วนทางรถยนต์นั้น ส่วนใหญ่เป็นทางที่ยังมิได้รับการซ่อมแซม
- ทางน้ำ เป็นเส้นทางหลักของเวียดนาม ซึ่งถือเป็น 60% ของการคมนาคมทั้งหมด แต่จำนวนเรือยังมีไม่เพียงพอ พร้อมทั้งขาดแคลนอุปกรณ์ต่างๆ และทำเรือยังไม่ทันสมัยพอ
- ทางอากาศ มีสนามบินทั้งสิ้น 100 แห่ง แต่ที่ใช้การได้มีเพียง 3 แห่งเท่านั้น คือ ที่ฮานอย ดานังและที่ โฮจิมินห์

ด้านการสื่อสารยังต้องพัฒนาอีกมาก อาจกล่าวได้ว่าสาธารณูปโภคของเวียดนามยังไม่ดีพอ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

สภาพการเมืองและการปกครอง

อิทธิพลของชาวต่างชาติที่มีต่อเวียดนามนั้น นอกจากประเทศฝรั่งเศสแล้ว ประเทศจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีอิทธิพลมาตั้งแต่ดั้งเดิม คือนับแต่ประมาณปลายศตวรรษที่ 13 ก่อนคริสต์ศักราช และอิทธิพลทางวัฒนธรรมของจีนแผ่เข้ามาอย่าง

เต็มที่ มีการอพยพเข้ามาของชาวจีนเป็นจำนวนมากมายในช่วงราชวงศ์ ชั้น ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ชาวพื้นเมือง ดังนั้นการก่อกบฏจึงเกิดขึ้นและเหตุการณ์ที่สำคัญคือ การกบฏของสตรีสองพี่น้องตระกูลเตว็อง (Trung) แต่ถูกจีนปราบได้และมีกบฏอีกหลายครั้ง แต่ในที่สุดเวียดนามก็หลุดพ้นจากอิทธิพลทางการเมืองของรัฐบาลจีนในปี ค.ศ.1939 (ธีระ นุชเปี่ยม, คร., เวียดนามหลัง 1975, น.57) แต่ความแตกแยกทางการเมืองในประเทศเวียดนามยังคงมีมาโดยตลอด แม้จะปลอดจากอิทธิพลของจีนแล้ว

ในศตวรรษที่ 17 มีการแตกแยกชัดเจนขึ้น และตระกูลที่มีอิทธิพลมากกตระกูลหนึ่ง คือ ตระกูลเหงียน (Nguyen) ได้สร้างกำแพงกันเขตแดนที่เส้นขนานที่ 18 กำแพงสูงถึง 18 ฟุต ยาว 11 ไมล์ เพื่อป้องกันการรุกรานจากตระกูลตริन्ह (Trinh) นับเป็นการแตกแยกที่เห็นได้อย่างชัดเจน

สำหรับอิทธิพลของประเทศตะวันตกนั้น ปรากฏว่าประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลคือ ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาด้วยความประสงค์จะเผยแพร่ศาสนาในเวียดนาม แต่ปรากฏว่ามีการต่อต้านและบางครั้งมีการฆ่าฟันผู้เผยแพร่ศาสนา ดังนั้นฝรั่งเศสจึงใช้กำลังเข้าปราบปราม และในที่สุดได้เข้าปกครองเวียดนามในปี ค.ศ.1862 ทำการแบ่งเขตปกครองออกเป็นสามเขต คือ ตังเกี๋ย อันนัม และโคชินไชน่า โดยมีลักษณะการปกครองต่างกันคือ สองเขตแรกเป็นรัฐในอารักขา แต่เขตสุดท้ายมีลักษณะเป็นอาณานิคมและเป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลมากที่สุดทั้งทางการปกครองและวัฒนธรรม ในขณะที่ดินแดนแถบภาคเหนือยังคงเคร่งครัดอยู่ในวัฒนธรรมดั้งเดิม

ความแตกต่างของชนชั้นที่มีมาแต่ดั้งเดิมได้ถูกทำให้แตกต่างกันมากขึ้น เพราะสภาพของอาณานิคมในช่วงศตวรรษที่ 19 (ปี ค.ศ.1800S) นั่นก็คือการเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจจากการยังชีพมาเป็นการผลิตตามความชำนาญเฉพาะอย่าง อันมีผลให้กลุ่มคนที่ยากจนมีความเสี่ยงในชีวิตเศรษฐกิจมากขึ้น เนื่องจากการนำการผลิตและการวิภาคเข้าไปเกี่ยวกันถึงความไม่แน่นอนของตลาดโลกมากขึ้น มีการสูญเสียที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ (ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกครอบงำโดยประเทศตะวันตก) ในปี ค.ศ.1937

ปรากฏว่ามีคนถึง 70% ของประชากรทั้งหมดอยู่ในฐานะที่ยากจน โดยเป็นเกษตรกร ผู้เช่าที่ดินหรือเป็นแรงงานรับจ้างในที่สุด (David G.Marr, Vietnamese Tradition on Trial, 1920-1945, 1981, p 26-28)

นอกจากความแตกต่างด้านความเป็นอยู่ของประชากรอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจแล้ว มาตรการต่าง ๆ ที่ประเทศฝรั่งเศสใช้ในเวียดนามได้ เช่น การศึกษา ในช่วง ค.ศ. 1920-1938 นั้นมิได้เปิดโอกาสให้คนยากจนเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงกว่าชั้นประถม แม้ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นคน (ประมาณร้อยละ 90) ที่เข้ามาศึกษาในระดับนี้ไม่มีโอกาสมากไปกว่าชั้นประถมสาม (ธีระ นุชเปี่ยม, 2535, p 64) สำหรับการศึกษาระดับสูงกว่าชั้นประถมนั้นเป็น เอกสิทธิ์เฉพาะคนมั่งมี

ดังนั้นความแตกต่างทางชนชั้นจึงมีมากขึ้นทุกที จนกระทั่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โฮจิมินห์พยายามแสวงหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวเวียดนาม โดยการประกาศเอกราชเมื่อ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในเวียดนาม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ฝรั่งเศสอ้างความไม่เป็นประชาธิปไตยและกลับเข้ามาปกครองอีก ทั้งยังเท่ากับช่วยให้สถานภาพทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์เข้มแข็งขึ้น อย่างไรก็ตามฝรั่งเศสพยายามกลับเข้ามาครอบครองอินโดจีนอีกครั้ง อันนำไปสู่สงครามอินโดจีนซึ่งต่อสู้กันนานถึง 8 ปี แต่ในที่สุดสงครามยุติลงในปี ค.ศ. 1954 โดยมีการแบ่งแยกเขตประเทศเวียดนามออกเป็นสองส่วนที่เส้นขนานที่ 17 ตามข้อตกลงในสัญญาสันติภาพที่เจนีวา

อาจกล่าวได้ว่ากว่า 40 ปี ที่เวียดนามมีการต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากอำนาจของฝรั่งเศส ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นผู้นำในการปลดปล่อยประเทศจากมหาอำนาจได้สำเร็จ และสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม [อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของ โฮจิมินห์ คือ เลนิน จากข้อเสนอของเลนิน "Theses on the National and Colonial Question" ในปี ค.ศ. 1920] มียุทธศาสตร์เดียว คือการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ (ธีระ นุชเปี่ยม ดร, เวียดนามหลัง 1975, พ.ศ. 2532) การดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น การแจกจ่ายที่

คืนให้เกษตรกรตัวจริง การให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่แรงงาน การดำเนินงานกอบกู้อิสระภาพจากฝรั่งเศส ตลอดจนการสร้างระบบสังคมใหม่ โดยมีการปฏิวัติด้านการผลิต เทคโนโลยี วัฒนธรรม และอุดมการณ์ การดำเนินงานทั้งหมด โฮจิมินห์ยึดกรรมกรและเกษตรกรเป็นกำลังสำคัญ แนวคิดสังคมนิยมดังกล่าวมีอิทธิพลครอบคลุมและเป็นพื้นฐานทางอุดมการณ์ของเวียดนามมาจนกระทั่งทุกวันนี้] แต่ในที่สุดต้องเกิดสงครามต่อสู้กับฝรั่งเศสอีกครั้งในสงครามอินโดจีน จนกระทั่งประเทศต้องแตกแยกกันเป็นสองประเทศในปี ค.ศ. 1954 และจากวันนี้เวียดนามต้องแตกแยกกันขึ้นมาอีกหลายทศวรรษกว่าจะกลับมารวมตัวกันอีกครั้ง เมื่อปี ค.ศ. 1975 โดยฝ่ายเวียดนามเหนือเป็นฝ่ายได้ชัยชนะ เวียดนามกลายเป็นประเทศที่มีระบบการปกครองแบบสังคมนิยม โดยมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว และเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศ "สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม" ภายใต้การนำของนายพล เลอ ดวน เวียดนามเข้าทำการรุกรานเพื่อนบ้านทั้ง ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา ในปี ค.ศ. 1978 เวียดนามเข้ายึดกัมพูชาไว้ได้

นโยบายการครอบครองกัมพูชาของเวียดนามทำให้ประเทศในโลกเสรี และแม้แต่ประเทศสังคมนิยมเช่น ประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ไม่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ ทั้งฝ่ายรัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลเวียดนามมีผลให้การลงทุนและเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศในเวียดนามลดลง ทั้งงบประมาณที่ใช้สำหรับกองทัพที่ยึดครองกัมพูชาก็ต้องใช้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นปัจจัยต่างๆ ด้านล่างที่รุมล้อมรัฐบาลเวียดนามนั้น ส่งผลให้เศรษฐกิจทรุดโทรมลงไปอีก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

สถิติที่สำคัญทางเศรษฐกิจของเวียดนาม (ต่อ)

อัตราการเติบโตของ GDP (%)	1981	1982	1983	1985	1986	1988
	-	-	7.1	5.6	3.4	5.8
อัตราการเติบโตของ ผลิตภัณฑ์มวลรวม (%)	-	-	-	3.5	-0.6	3.7
อัตราการเพิ่มของมูลค่า เพิ่มภาคเกษตร (%)	-	-	7.2	4.7	1.9	4.2
อัตราการเพิ่มของมูลค่า เพิ่มภาคอุตสาหกรรม (%)	-	-	6.7	24.5	4.5	10.4
การเปลี่ยนแปลงใน ราคาสินค้าบริโภค (%)	69.6	95.4	49.5	91.6	487.0	308.0
อัตราการเติบโตของ การส่งออก (%)	-	-	-	12.9	5.2	23.6
อัตราการเติบโตของ การนำเข้า (%)	-	-	-	1.9	35.5	13.6
ดุลการค้า (ล้าน เหรียญสหรัฐ)	-	-	-722	-840	-1,366	-1,420
หนี้ต่างประเทศ (ล้าน US\$)	-	-	5,074	6,740	7,650	12,041
การไหลเข้าของทุน (ล้าน US\$)	303	138	77	93	123	-

ที่มา: ADB Out Look 1987

เมื่อนายเหงียน วันลินท์ ได้รับแต่งตั้งเป็นเลขาธิการพรรคในปลายปี ค.ศ. 1986 เวียดนามได้หันกลับมาสู่แนวคิดด้านการปรับปรุงประเทศอีกครั้ง นายลินท์ เสนอแนวคิดเพื่อปฏิรูปประเทศ คือ การส่งเสริมการผลิตเพื่อใช้ในประเทศ และเพื่อส่งออก การวางแผนด้านแรงงาน การจัดระบบการผลิตและการวิภาค การกระจายอำนาจ การจัดกลไกรัฐใหม่ และการเสริมความมั่นคงในการพัฒนาประเทศ

ในช่วงนี้เวียดนามทำการเปิดประเทศมากขึ้น และพยายามหันมาฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น นายลินท์ ทราบดีถึงการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นโรคเรื้อรังในระบอบราชการ เขาจึงพยายามขจัดความล่าช้า และการคอร์รัปชันให้น้อยลง พยายามให้การกระจายอำนาจแก่หน่วยงานในท้องถิ่นในการตัดสินใจบริหารด้านต่าง ๆ และเร่งรัดการทำงานของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการโอ้อุ้มของรัฐบาลลง พยายามใช้กลไกตลาดให้มากขึ้น ในด้านต่างๆ ตลอดจนด้านตลาดเงินตรา

แต่ต่อมาสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในจีน และรัสเซีย ทำให้นาย ลินท์ มีความเข้มงวดในทางการเมืองมากขึ้น แต่ยังคงเปิดเสรีทางการค้าขายกับต่างประเทศ และมีความพยายามเปิดประเทศมากขึ้นภายใต้ข้อจำกัดบางประการ

ในปี ค.ศ. 1989 เวียดนามประกาศถอนทหารจากประเทศกัมพูชา ซึ่งถือเป็นการโอนอ่อนตามความต้องการของประชาคมโลก โดยหวังผลเพื่อจะได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติหลังไหลเข้ามาอีก สำหรับประเทศจีนนั้นเวียดนามพยายามอย่างยิ่งที่จะสร้างสัมพันธ์อันดีด้วย เนื่องจากอาณาเขตติดต่อกันและมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะรุกรานเวียดนามได้

สำหรับความสัมพันธ์กับประเทศไทยนั้น มีทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยประเทศไทยเป็นฝ่ายให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนาม โดยมุ่งหวังจะให้เกิดสันติภาพในภูมิภาคแถบนี้เศรษฐกิจ

เวียดนามมีลักษณะภูมิประเทศที่สามารถเป็นศูนย์กลางทางการค้าได้ดี มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มีชายฝั่งทะเลยาวเหยียด ทางด้านแรงงานนี้ยังมีค่าแรงถูกมาก จึงถือได้ว่ามีศักยภาพในการผลิตทั้งทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมและการประมง อีกทั้งการที่มีชายฝั่งทะเลที่ยาวเหยียดนั้นเหมาะสมแก่การสร้างท่าเรือเป็น

อย่างยิ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้าขายกับต่างประเทศ

การพัฒนาประเทศของเวียดนามมิใช่จะทำโดยไม่มีแผนแผน แท้จริงเวียดนามมีแผนพัฒนามาตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1950S โดยเน้นที่การเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากการเป็นปัจเจกชน ในระบบทุนนิยมมาเป็นการดำเนินงานโดยส่วนรวม (ชุมชน) เป็นสำคัญ และต่อมาได้มีการนำแผนพัฒนา 5 ปี (ค.ศ.1961-1965) มาใช้ แผนพัฒนาฉบับแรกนี้เป็นแผนพัฒนาที่เกิดก่อนสงครามลัทธิจะระเบิดขึ้น มีลักษณะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมตามแนวสังคมนิยม "เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นประเทศสังคมนิยม ที่มีอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมสมัยใหม่ และมีวัฒนธรรมและวิทยาการที่ก้าวหน้าทันสมัย" (ธีระ นุชเปี่ยม, พ.ศ.2535, p 40)

ปรากฏว่าการสร้างระบบสังคมนิยมของเวียดนามประสบผลสำเร็จค่อนข้างดี มีการรวมกิจการของเอกชนทั้งทางด้านการค้าและการอุตสาหกรรมมาเป็นของรัฐบาล ตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1960S นอกจากการปรับตัวทางด้านการผลิตแล้ว การศึกษาและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมสำคัญที่รัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญในการพัฒนาอีกด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อสงครามลัทธิเกิดขึ้น มีผลให้แผนพัฒนาฉบับที่สองต้องล่าช้าออกไป ต่อมาในปี ค.ศ.1975 เมื่อประเทศมีความสงบแล้ว แผนพัฒนาฉบับที่สองได้เกิดขึ้นเป็นแผนระหว่างปีค.ศ.1976-1980 โดยมีการเร่งพัฒนาการเกษตร โดยหวังว่าจะให้พึ่งตนเองได้ทางด้านสินค้าอุปโภคบริโภคทางการเกษตร เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฉบับที่สองนี้ รัฐบาลหันมาใช้ระบบรวมกลุ่ม เช่น การพัฒนาเกษตรแบบนารวมจัดตั้งองค์การการค้าของรัฐบาลและสหกรณ์ มีการผลิตหัตถกรรมรวมกลุ่ม และมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมหนักแทนอุตสาหกรรมเบา ถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะหันมาใช้รูปแบบสังคมนิยมอีกครั้ง ซึ่งไม่มีผลดีต่อประเทศ ประกอบกับเป็นช่วงที่ต้องใช้เงินประมาณจำนวนมากในการเข้าควบคุมกัมพูชา (ซึ่งการเข้าปกครองกัมพูชานี้ถูกคว่ำบาตรจากนานาชาติ) การผลิตในประเทศเวียดนามตกต่ำลงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชอาหาร มีผลให้เกิดการปันส่วนอาหารขึ้นในประเทศ สภาพความอดอยากมีผลให้เกิดความไม่สงบขึ้นในประเทศ

รัฐบาลเวียดนามเล็งเห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้น จึงมีการปรับปรุงแผนพัฒนาใหม่ (ปี ค.ศ. 1981-1985) ถือเป็นแผนฉบับที่สาม ให้มีลักษณะผ่อนคลายนมากขึ้น ซึ่งช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตามในช่วงปี ค.ศ. 1984 เศรษฐกิจของเวียดนามประสบกับภาวะขาดเสถียรภาพอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้นโยบายเพิ่มปริมาณเงินตราของรัฐบาล เพื่อเอาเงินไปอุดหนุนการผลิตอุตสาหกรรมของรัฐวิสาหกิจต่างๆ ส่งผลให้ภาวะเงินเฟ้อเพิ่มมากขึ้นปริมาณเงินทั้งสิ้น (M1+M2) ในปี 1985 เพิ่มขึ้นจากปี 1984 กว่า 5 เท่าตัว ขณะเดียวกันเศรษฐกิจโดยทั่วไปกลับตกต่ำ จนในที่สุด เมื่อกลางปี ค.ศ. 1985 รัฐบาลได้รับแผนเศรษฐกิจอีกครั้ง โดยให้อิธระเพิ่มขึ้นแก่หน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการตัดสินใจ ลดการช่วยเหลือรัฐวิสาหกิจ ลดการควบคุมระดับราคา ปรับปรุงกลไกการบริหารและกฎหมายต่าง ๆ แต่ปัญหาเก่า ๆ มิได้หมดไป หน้าที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับหนี้ระหว่างประเทศเข้ามาอีก จนในที่สุดเมื่อปี ค.ศ. 1986 พรรคคอมมิวนิสต์มีมติให้เปลี่ยนแปลงตัวผู้นำเป็น นายเหงียนวัน ลินห์ รัฐบาลใหม่พยายามปรับปรุงกลไกการบริหารต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และให้เสรีภาพในการทำงานมากขึ้น นโยบายสำคัญของรัฐบาลใหม่ คือ Doi Moi มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมและการเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 4 (ปี ค.ศ. 1986-1990) นั้น รัฐบาลจะจัดสรรเงินลงทุน 60% ในการฟื้นฟูการผลิตพืชอาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคและเพื่อการส่งออก โดยภาคเกษตรจะได้รับทั้งสิ้นถึง 20% ในปี ค.ศ. 1988 มีโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ทำการลงทุนถึง 64 โครงการ รวมเงินลงทุนถึง 640 ล้านดอลลาร์สหรัฐแต่ส่วนใหญ่เป็นการร่วมลงทุนกับต่างประเทศ

ภายใต้กฎหมายการลงทุนฉบับใหม่นั้น รัฐบาลได้ตั้งกฎหรือเงื่อนไขการลงทุนไว้หลายประการ เช่น รัฐบาลเวียดนามพยายามให้อิสระแก่นักลงทุนและผู้บริหารท้องถิ่นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนมากขึ้นเพื่อกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบท แทนการกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวงหรือเขตรอบ ๆ (เช่นเดียวกับที่ประสบการณ์ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา)

นอกจากการแก้ไขกฎเกณฑ์ให้เอื้อแก่นักลงทุนมากขึ้น รัฐบาลเวียดนามยังพยายามสร้างบริการขั้นพื้นฐานที่จะเป็นตัวสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า เช่น การตั้งธนาคาร การอนุญาตให้ต่างประเทศตั้งธนาคารสาขาได้ ซึ่งทั้งธนาคารของประเทศเพื่อนบ้าน (เช่น ประเทศไทย) หลายแห่งได้เข้าไปดำเนินการแล้ว ส่วนทางด้านกิจการสื่อสารและการคมนาคม ซึ่งเป็นจุดสำคัญของโลกธุรกิจปัจจุบันนั้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างมากมาย รัฐบาลทำการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง เช่นที่ กวางนำ ดานัง เบียนหัว ไซ่ง่อนลองบิन्ह ส่วนการพลังงานนั้น แม้ในช่วงต้นจะยังไม่พอเพียง แต่เมื่อโครงการพลังน้ำที่หวับิन्हเสร็จสมบูรณ์แล้วเวียดนามจะมีพลังงานไฟฟ้าถึง 8.5 พันล้านกิโลวัตต์ นอกจากนี้ยังมีไฟฟ้าพลังน้ำที่ ตรัย อัน (Tri an) ซึ่งมีกำลังการผลิต 420 เมกกะวัตต์ และรัฐบาลเวียดนามยังคงดำเนินการปรับปรุงด้านพลังงานอย่างต่อเนื่อง

นโยบายของนาย วัน ลินห์นี้ ถือว่าเป็นการปฏิรูปครั้งสำคัญของเวียดนาม แม้รัฐบาลจะยังคงใช้นโยบายระบบราคาตลาดราคาเดียว และยังคงควบคุมการค้าขายพืชผลและสินค้าบางประเภท แต่มีการพัฒนาสิ่งต่างๆ ตลอดจนความพยายามที่จะดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาทำการลงทุน มีการกำหนดเมือง ไฮจิมีन्हเป็นเมืองท่าทำการค้าขายกับต่างประเทศ และให้เมือง ไฮฟองเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรม

ในระยะแรกของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจนั้น ปรากฏว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง คือ ในปี ค.ศ. 1986 การเติบโตเป็น 3.4% แต่ในปี ค.ศ. 1987 ลดเหลือเพียง 2.1% เท่านั้น อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตรอย่างมากมาย โดยมีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากภูมิอากาศแปรปรวนแปรเกิดโรคระบาด ราคาปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชมีราคาสูง ผลของความล้มเหลวทางด้านมาตรการเกษตรประการหนึ่ง คือ รัฐมนตรีเกษตรถูกปลด

อย่างไรก็ดีในปี ค.ศ. 1988 สภาพเศรษฐกิจเริ่มมีการฟื้นตัว อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) สูงถึง 5.8% ซึ่งเป็นผลมาจากการฟื้นตัวของภาคเกษตร ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตชะลอตัวลง

โครงสร้างเศรษฐกิจของเวียดนาม

ภาคการเกษตร เมื่อพิจารณาส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ของเวียดนาม จะพบว่า ภาคเกษตรมีสัดส่วนประมาณ 40% ของ GDP และเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญถึง 2/3 ของแรงงานทั้งหมด ถือได้ว่า ภาคเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของเวียดนามเป็นอย่างมาก เวียดนามใช้พื้นที่ในการทำเกษตรถึงร้อยละ 20-22 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (ชัยฤทธิ์ ศรีทนา, 2535) การเกษตรทำมาทางตอนใต้ของเวียดนาม ซึ่งส่วนใหญ่ตามที่ราบลุ่ม เช่นลุ่มน้ำโขง จะทำการปลูกข้าว ในช่วงปี ค.ศ. 1985-1986 เมื่อเวียดนามประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร ประกอบกับการขาดแคลนปุ๋ย ยังผลให้เกิดภาวะการขาดแคลนข้าวและพืชอาหารอื่น ๆ แต่เวียดนามพลิกตัวได้รวดเร็ว คือในปี ค.ศ. 1989 เวียดนามสามารถผลิตข้าวได้เป็นจำนวนมากและสามารถส่งออกข้าวได้เป็นอันดับสามของโลก ในปี ค.ศ. 1990 การผลิตข้าวได้เพิ่มขึ้น เชื่อว่าเป็นเพราะการใช้นโยบายของรัฐบาลในการให้แรงจูงใจแก่เกษตรกร นั่นคือ การอนุญาตให้เกษตรกรขายพืชผลได้ในตลาดเสรี การอนุญาตให้เกษตรกรมีสิทธิในการเช่าที่ดินจากรัฐได้ในระยะยาวและต่อสัญญาเช่าต่ออีกได้ การให้เกษตรกรขายผลผลิตและแลกเปลี่ยนทองคำได้ รวมถึงสามารถเก็บสะสมทองคำนั้นไว้ได้ด้วย อย่างไรก็ตามภาคการเกษตรของเวียดนามยังมีศักยภาพที่จะขยายตัวได้อีก โดยรัฐบาลพยายามให้แรงจูงใจให้มากขึ้น เช่น การให้สินเชื่อ จัดการระบบคมนาคมขนส่งให้สะดวก และจัดหาตลาดให้แก่เกษตรกร ฯลฯ

ป่าไม้ เวียดนามเคยมีป่าไม้ถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันเหลือประมาณไม่ถึงร้อยละ 20 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด ซึ่งการถางป่าเพื่อทำการเพาะปลูก ตลอดจนการตัดไม้เพื่อการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญในการบั่นทอนพื้นที่ป่า ไม้ลง

การประมง จะเห็นได้ว่า เวียดนามมีทรัพยากรด้านนี้อย่างสมบูรณ์ อาจจะเป็นเพราะการมีชายฝั่งทะเลที่กว้างไกล ตลอดจนการพยายามรักษาทรัพยากร

ในด้านนี้ก็คือ เช่นการรักษาสภาพแวดล้อมของป่าชายเลน ซึ่งเป็นการบดบังรักษาบริเวณนันทนาการของสัตว์น้ำ ทำให้มีแหล่งที่อยู่อาศัย และเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำอย่างดี (ในเรื่องนี้ประเทศไทยปล่อยปลาละเลค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านหลาย ๆ ประเทศ: ข้อมูลจาก: การสัมมนาเรื่องป่าชายเลน, จ.สุราษฎร์ธานี, พ.ศ.2536)

อุตสาหกรรม เป็นสาขาที่รัฐบาลเวียดนามพยายามพัฒนาหลายยุคหลายสมัย อาจกล่าวได้ว่าเวียดนามมีวัตถุดิบที่เหมาะสมแก่การทำอุตสาหกรรมอย่างมากมายในทางตอนเหนือของประเทศ จะเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมหนักที่สำคัญ ๆ มากมาย เช่น เหล็ก เคมี เหมืองแร่ ฯลฯ ส่วนทางตอนใต้มีอุตสาหกรรมเบา เช่น การแปรรูปอาหาร สิ่งทอ ฯลฯ แต่ช่วงสงครามอันยาวนาน (ปี ค.ศ.1956-1973)ทำให้ความสามารถในการผลิตทางอุตสาหกรรมของเวียดนามได้ได้ถูกทำลายไปอย่างมาก ประมาณ 70% (ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, พ.ศ.2535) ภายหลังสงครามได้มีการฟื้นฟูอุตสาหกรรมเบาบางอย่างขึ้นมา แต่ก็ไม่สามารถผลิตได้เต็มที่ เพราะขาดแคลนวัตถุดิบและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งยังถูกตัดความช่วยเหลือจากรัสเซียในช่วงหลังอีกด้วย อย่างไรก็ตามการฟื้นตัวเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ.1987 นั่นคือ ผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อย 24 ของ GDP ในปี ค.ศ.1983 เป็นร้อยละ 29 ในปี ค.ศ.1987 โดยอัตราความเจริญเติบโตของสาขานี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรมเบา ซึ่งมีสัดส่วนถึง 70% ของอุตสาหกรรมทั้งหมด ส่วนอุตสาหกรรมหนักมีการเติบโตลดลง (ที่มา: Asia year book] ซึ่งน่าจะเป็นเพราะความขาดแคลนวัตถุดิบ พลังงาน ตลอดจนการขนส่งไม่สะดวก ฯลฯ ในช่วงปี ค.ศ. 1983-1988 ปริมาณการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมของเวียดนามเพิ่มขึ้นเกือบทุกชนิดและมูลค่าสูงขึ้นด้วย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

มูลค่าผลผลิตทางอุตสาหกรรม 1985-1988

หน่วย: พันล้าน US\$

มูลค่าทั้งสิ้น	1985	1986	1988
ภาครัฐ	105.3	112.5	137.8
ภาคเอกชน	59.5	63.9	77.9
<hr/>			
ประเภทอุตสาหกรรม			
พลังงาน น้ำมัน	6.0	7.1	7.4
โลหะ	1.4	1.6	2.1
เคมี	11.2	10.8	13.0
เครื่องจักร	14.7	16.2	24.0
สิ่งทอ	17.8	18.8	23.4
ผลผลิตอาหาร	28.9	30.5	37.0
<hr/>			
วัสดุก่อสร้าง	21.1	23.0	24.4
อื่น ๆ	4.4	4.5	6.8

ที่มา: Vietnam stabilization and structural reforms, Document of the world Bank Report in 8249.VN April 30, 1990

หมายเหตุ: อุตสาหกรรมที่สำคัญของเวียดนาม คือ เกลือ ปลาทะเล น้ำตาล
ชา เบียร์ บุหรี่ ผ้าฝ้าย โยทอผ้า กระจก เซรามิค กระดาษ สบู่ และ
พลังงาน

กำลังแรงงานและปัญหาการว่างงาน

เมื่อสงครามลัทธิสังคมนิยมปี ค.ศ.1975 นั้น ปัญหาทรัพยากรยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง ประกอบกับการผลิตทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมไม่ได้ผล ก่อให้เกิดการว่างงานเป็นจำนวนมาก ในปี ค.ศ.1973 มีผู้ว่างงานประมาณ 3 ล้านคน คุณภาพทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับต่ำ มีผู้ไม่รู้หนังสือกว่า 60% สิ่งที่รัฐบาลเวียดนามเร่งดำเนินการ คือ โยกย้ายผู้คนจากเขตหนาแน่น เช่น แถบลุ่มน้ำแดงออกสู่เขตเศรษฐกิจใหม่ และโครงการโยกย้ายประชากรออกสู่ชนบท ยังคงดำเนินมาตลอดทศวรรษที่ 1980S และจะสังเกตได้ว่าความพยายามด้านการปรับปรุงคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (จากรายงานขององค์การสหประชาชาตินั้น ในปี ค.ศ.1991 อัตราของผู้ไม่รู้หนังสือในเวียดนามเหลือเพียง 12% เท่านั้น)

ในปี ค.ศ.1988 ประเทศเวียดนามมีแรงงานประมาณ 29.7 ล้านคนหรือประมาณ 47% ของประชากรทั้งประเทศ การว่างงานแอมแฝงมีมาก ในปี ค.ศ. 1989 พบว่าประชากรในวัยทำงาน (อายุ 13 ปี ขึ้นไป) มีอัตราร้อยละ 64 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ โดยแรงงานมีคุณภาพมีอัตราร้อยละ 8.4 เท่านั้น โดยแรงงานที่มีคุณภาพส่วนมากจบการศึกษาระดับกลาง (ตารางที่ 4 และ 5)

ตารางที่ 4

ปี	จำนวนประชากร (ล้านคน)	อัตราเพิ่ม (%)
1975	47.68	2.57
1980	53.72	2.40
1983	57.37	2.14
1984	58.65	2.23

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปี	จำนวนประชากร (ล้านคน)	อัตราเพิ่ม (%)
1985	59.87	2.08
1986'	61.10	2.07
1987	62.45	2.20
1988	63.72	2.04
1989	64.00	
1990	66.70	

ที่มา: Vietnam stabilization and structural reforms, Document of the world Bank, Report in 8249-VN, April 30, 1990

ตารางที่ 5

การจ้างงานในเวียดนาม (ล้านคน)

ปี	1983	1985	1987	1988
แรงงานทั้งสิ้น	24,362.4	26,025.2	28,577.2	28,921.8
ภาครัฐ	3,434.6	3,744.0	4,087.4	4,094.2
ภาคเอกชน	20,927.8	22,059.0	24,490.0	24,827.0

ที่มา: Vietnam stabilization and structural reforms

เดิมประเทศเวียดนามขาดการวางแผนประชากร ซึ่งอาจเป็นเพราะการขาดแคลนเงินทุน ในระยะหลัง ๆ มีหน่วยงานจากต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้เข้าไปให้การช่วยเหลือด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งด้านสาธารณสุข ซึ่งการวางแผนประชากรน่าจะมีผลมากสำหรับประเทศไทย หากต้องการให้การพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่น ปราศจากปัญหาการว่างงานสูง ๆ หรือภาวะการเลี้ยงดูที่หนักเกินจำเป็น ในปี ค.ศ.1989 รายได้ต่อหัวของเวียดนามตกประมาณ 80 เหรียญสหรัฐต่อปี ซึ่งถือได้ว่าค่อนข้างยากจน ในช่วงปี ค.ศ.1986 ประชาชนมีเงินเดือนประมาณ 300-400 ดอง หรือประมาณ 30 บาทต่อเดือน ชาวเวียดนามบางส่วนได้รับการส่งเงินช่วยเหลือจากญาติพี่น้องของตนที่อยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีจำนวนหลายล้านคน

การค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศปรากฏว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สินค้าออกมีการขยายตัว แต่การขยายตัวของสินค้าเข้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดการขาดดุลการค้ามากขึ้นทุกที ปริมาณสินค้าที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คือ เหล็ก และฝ้ายดิบ ส่วนปริมาณสินค้านำเข้าที่มีจำนวนลดลง คือ น้ำตาล ถ่านหิน ข้าว สิ่งทอ ส่วนสินค้าส่งออกในช่วงเดียวกัน (ปี ค.ศ.1976-1988) นั้น คือ ถ่านหิน โครไมต์ ไม้ ซึ่งมีปริมาณการส่งออกลดลง ส่วนสินค้าที่มีการส่งออกเพิ่ม คือ ยาง พารา กาแฟ ปลาทะเล กุ้ง ข้าว สิ่งทอ ตารางที่ 6, 7

ตารางที่ 6 สินค้านำเข้า

ปี	1976	1980	1985	1988
เหล็ก 1,000 เมตริกตัน	248	162	282	477
เชื้อเพลิง น้ำมัน				
1,000 เมตริกตัน	2,115	1,626	1,899	1,569
ปุ๋ย 1,000 เมตริกตัน	987	411	1,467	1,978
อาหาร				
1,000 เมตริกตัน	632	187	422	240
ฝ้ายดิบ				
1,000 เมตริกตัน	40	41	48	65
ถ่านอาหาร				
1,000 เมตริกตัน	52	7	5	
ซีเมนต์				
1,000 เมตริกตัน	125	57	7	
น้ำตาล				
1,000 เมตริกตัน	115	49	70	38
รถบรรทุก (คัน)	532	256		45
เครื่องกำเนิดไฟฟ้า				
(หน่วย)	308	99		83
รถแทรกเตอร์ (คัน)	1,632	971	548	500
ผลผลิตสิ่งทอ				
(ล้าน ลบ.ม.)	40	55	29	20

ที่มา : หอการค้า เวียดนาม ใน ฐานะวิทยุ ศรีพนา, 2535, หน้า 56

ตารางที่ 7
สินค้าออก

ปี	1976	1980	1985	1988
ถ่านหิน 1,000 เมตริกตัน	1,308	656	766	320
โครไมต์ 1,000 เมตริกตัน	1 3	9	7.4	2.7
ซีเมนต์ 1,000 เมตริกตัน	6	11	5	2.1
ยาง 1,000 เมตริกตัน	27	32	95	37
ไม้ ลูกบาศก์เมตร		15	117	192
ข้าว เมตริกตัน	8	9	10	15
กาแฟ เมตริกตัน	8	4	9	30
ปลาทะเล กุ้ง เมตริกตัน	5	3	10	27
ข้าว เมตริกตัน	5	33	59	88
ถั่วลิสง เมตริกตัน	16	3	90	112
ผลผลิตสิ่งทอ (ล้านดอลลาร์)	37	42	57	110

\$11: หอการค้าเวียดนาม ใน วิทยุวิทยุ ศรีพนา, 2535, หน้า 57

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับเวียดนามนั้น ปรากฏว่าไทยมีสภาพเกินดุลการค้ากับเวียดนามเกือบตลอดเวลา (ปี ค.ศ.1975-1987) แต่ในระยะต่อมา (หลังปี ค.ศ.1987) ปรากฏว่าไทยเริ่มขาดดุลการค้ากับประเทศเวียดนามมาก เนื่องจากไทยมีการนำเข้าไม้ และเหล็กจากเวียดนามมาก และหลังจากที่เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามก็ดีขึ้นมาก

กล่าวได้ว่าการค้าของประเทศไทยและประเทศเวียดนาม นับแต่ปี ค.ศ. 1962 และในช่วงปี ค.ศ.1975 ซึ่งเป็นปีที่มีการรวมประเทศเวียดนามเหนือและใต้ และมีการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ อีกช่วงหนึ่งที่มีการค้าไทย-เวียดนามลดลง คือ ในช่วงปี ค.ศ.1978 ซึ่งไทยตัดความสัมพันธ์กับเวียดนาม เนื่องจากการที่เวียดนามเข้ายึดกัมพูชา ดังตาราง

ตารางที่ 8

มูลค่าการค้าไทย-เวียดนาม 1970-1979

ปี	มูลค่าสินค้าไทยส่งไป เวียดนาม (บาท)	มูลค่าสินค้าไทยนำเข้า จากเวียดนาม (บาท)	ดุลการค้า (บาท)
1970	215,191,256	1,333,838	217,857,418
1971	66,786,614	609,350	66,177,264
1974	95,554,394	42,887,015	52,667,379
1975	59,554,394	17,369,245	41,672,617
1976	23,400,587	7,741,807	15,672,617
1978	239,128,032	10,073,344	229,054,688
1980	1.07 ล้าน US\$	12.47 ล้าน US\$	11.40 ล้าน US\$
1985	0.59 ล้าน US\$	0.32 ล้าน US\$	-0.27 ล้าน US\$

ที่มา : ปรับปรุงจากตารางของ รัชฎาภิชัย ศรีพินา, 2535, หน้า 19-20, 59

ในช่วงที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีของไทยนั้น การค้าของไทยกับประเทศแถบอินโดจีนมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการที่รัฐบาลไทยชุดดังกล่าวมีนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า" โดยระยะแรกเป็นการค้าของเอกชน แต่ภายหลังรัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการอำนวยความสะดวกต่างๆ มากขึ้นไทยมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อขยายเศรษฐกิจการค้ากับอินโดจีน

อาจกล่าวได้ว่าการเปิดการค้ากับประเทศเวียดนาม (รวมทั้งประเทศลาว กัมพูชานั้น) ไทยได้ผลประโยชน์หลายประการ เช่น ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติของไทยลดน้อยลงทุกที แต่ประเทศที่เวียดนามยังคงมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้นไทยจึงมีโอกาสใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของเวียดนามด้วย นอกจากนี้พนักงานไทยอาจเข้าไปทำการลงทุนในกิจการประเภทที่ใช้แรงงานราคาถูกของเวียดนามได้ โดยการผลิตในประเทศไทยอาจจะขยายการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมอื่นที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเปิดประเทศของเวียดนามย่อมส่งผลกระทบต่อไทยไม่น้อย เนื่องจากสินค้าหลายอย่างของเวียดนามเป็นสินค้าที่ไทยผลิตและส่งออกเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับประเทศเวียดนามด้านอื่น ๆ

ประเทศเวียดนามยังมีปัญหาอีกหลายด้าน ซึ่งต้องการการแก้ไข เช่น ความไม่สม่ำเสมอของรายได้รัฐบาลคือรายได้รัฐบาลไม่สู้จะมีความแน่นอนนัก เนื่องจากรายได้ของรัฐบาลมาจากภาษีทางการเกษตร และในบางปีที่การผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผล นอกจากนี้รายได้ของรัฐวิสาหกิจนั้นบางปีก็ต่ำมาก ส่วนทางด้านเงินลงทุนและการออมมีความไม่แน่นอน ในช่วงปี ค.ศ. 1986-1988 มีแนวโน้มที่ลดลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดแคลนเงินตราจากต่างประเทศ ประกอบกับการใช้จ่ายของรัฐบาลน้อยลง เป็นการลดการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลลงเพื่อลดความกดดันจากภาวะเงินเฟ้อ (ซึ่งความพยายามของรัฐบาลเวียดนามดูจะได้ผล เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อเริ่มชะลอลดลงนับแต่ปี ค.ศ. 1987 นั่นคือ จากภาวะเงินเฟ้อปีละ 500% ในปี ค.ศ. 1987 เหลือเพียง 300% ในปี ค.ศ. 1987)

อย่างไรก็ตามจากความจำเป็นต้องนำสินค้าเข้าเป็นจำนวนมากประกอบกับการกีดกันจากต่างประเทศทำให้ภาวะหนี้สินต่างประเทศมีมาก ในช่วงปี ค.ศ. 1986

นั้น ทั้งสิ้นต่างประเทศมีประมาณ 7.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มถึง 10.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปลายปี ค.ศ.1987 และ 12 พันล้าน ในขณะนั้นสำรองเงินตราต่างประเทศของเวียดนามมีเพียง 1.5 ล้านเหรียญ เท่ากับสินค้านำเข้าเพียง 10 วันเท่านั้น ค่าของเงินทอง ซึ่งเป็นสกุลเงินตราพื้นเมือง มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง จนทำให้เงินทองขาดความน่าเชื่อถือไป

อย่างไรก็ดีในปลายทศวรรษที่ 1980S ต่อกับทศวรรษที่ 1990S นั้น การลงทุนจากต่างประเทศหลังไหลเข้ามาในประเทศเวียดนามมากขึ้น และการอพยพกลับสู่ถิ่นฐานของชาวเวียดนามมากขึ้น คนเหล่านี้บ้างก็เข้ามาทำหน้าที่ผู้ปกครองประเทศ บ้างก็ทำหน้าที่เป็นแรงงาน

เวียดนามในอนาคต

ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาหลังจากปี ค.ศ.1975 เวียดนามมีความพยายามปฏิรูปเศรษฐกิจของตนอย่างจริงจัง แม้ว่าทางการเมืองยังคงเป็นรูปสังคมนิยม ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตามแนวของเสรีนิยมอยู่บ้างขณะนี้เวียดนามยังคงเป็นประเทศยากจน นั่นคือ รายได้ต่อหัวของประชากรในปี ค.ศ.1988 ตกประมาณ 200-300 เหรียญสหรัฐต่อปี และการเพิ่มขึ้นของประชากรยังอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง คือ อัตราการเติบโตประมาณกว่า 2% การว่างงานประมาณ 20% (Bangkok Post, 19 Sept, 1992) ปัญหาต่าง ๆ ยังมีสามารถแก้ได้หมดและระดับการพัฒนา ยังมีอาจเทียบได้กับประเทศไทยในขณะนี้ แต่เวียดนามเป็นประเทศที่เราควรจับตามอง เพราะในอดีตเวียดนามเป็นคู่แข่งที่สำคัญด้านการค้าข้าวกับไทย และในช่วงเร็ว ๆ นี้ เวียดนามเริ่มมีข้าวเหลือพอส่งออกให้ตลาดโลกได้แล้ว (มติชนรายวัน, 8 ก.ค. 2536) แม้ว่าปริมาณยังคงไม่สม่ำเสมอส่วนด้านการอุตสาหกรรมนั้น ปัจจัยสำคัญที่ประเทศไทยน่าจับตามอง คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูก ซึ่งอาจมีผลให้นักลงทุนที่ทำการประเภที่ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานฝีมือ พวกนี้โยกย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศเวียดนามได้ และในอนาคต ประเทศเวียดนามน่าจะเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของไทย หากมีการปรับ

เปลี่ยนโครงสร้างทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองให้มีความเป็นเสรีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อ
ก่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และนักลงทุนต่างชาติ เพราะในช่วงทศวรรษที่ 1980S
เป็นต้นมา สภาพการลงทุนจากต่างประเทศมีมากขึ้น

เมื่อพิจารณาจากการผลิตและการค้าต่างประเทศของเวียดนาม จะเห็นว่ามี
แนวโน้มที่ดีขึ้น การส่งออกทางด้านอุตสาหกรรมเบา อาหารแปรรูป สิ่งทอ ฯลฯ
มากขึ้น เมื่อใดก็ตามที่ประเทศนี้ฟื้นตัวที่ประเทศไทยจะพบคู่แข่งที่น่ากลัว โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการผลิตข้าว และอุตสาหกรรมขั้นต้นที่ใช้แรงงานราคาถูก ดังนั้น ทนทางต่อ
สู้สำหรับประเทศไทย จึงน่าจะอยู่ที่การปรับกลยุทธ์ ทั้งการผลิตและปัจจัยการผลิต
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ผู้บริหารประเทศ
ของไทย ต้องมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการปรับกลยุทธ์ของชาติ เพื่อรองรับกับการ
เปลี่ยนแปลงของ เศรษฐกิจในภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

ในขณะที่อุปสรรคทางการค้าและการลงทุนในเวียดนาม ยังมีอีกมาก เช่น
โครงสร้างพื้นฐานล้าสมัยและไม่พอเพียง ได้แก่ความไม่พอเพียงของสาธารณูปโภค
ต่างๆ ทำเรื่องไม่พอเพียง ขาดแคลนผู้ประกอบการมีความล่าช้าของระบบราชการ
ความไม่แน่นอนกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น ภาษี ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเสี่ยงทาง
การเมือง ความไม่แน่นอน ในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ตลอดจนความขัดข้อง
ทางการสื่อสาร เนื่องจากชาวเวียดนามส่วนใหญ่ใช้ภาษาฝรั่งเศส ฯลฯ อย่างไรก็ตาม
ตามนับแต่ปี ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา นักลงทุนต่างชาติเข้าไปติดต่อเวียดนาม เพื่อทำ
ธุรกิจมากมาย เช่น สิงคโปร์ ไทย ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น
และสหรัฐ ส่วนใหญ่นักลงทุนจะสนใจในการทำอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อาหาร
กระป๋อง หีบเย็น เครื่องหนัง เหมืองแร่ และการท่องเที่ยว ฯลฯ นักลงทุนไทยมี
แนวโน้มจะเข้าไปลงทุนในเวียดนามเพิ่มขึ้นทุกที และในขณะเดียวกันทางด้านการค้า
ชายแดน ประเทศไทยก็ขาดดุลกับประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้น